

64-42-90/1
Big 23.06.16p

У спеціалізовану вчену раду
К 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

79008, м. Львів,
вул. Князя Романа, 1/3

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Шмігельської Наталії Олексіївни

**на тему «Адміністративно-правове регулювання профілактики
правопорушень у сфері економіки», представленої на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю – 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Дисертаційне дослідження Шмігельської Н.О. присвячене висвітленню теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки.

Актуальність теми дослідження. Добробут і рівень життя кожного окремого жителя села, селища, міста та загалом українського народу залежить від розвитку економічної сфери. Тому чим більше впорядкована та врегульована економічна сфера, тим вище рівень життя громадян.

Натомість, одним з актуальних завдань адміністративного права є вироблення наукових основ для вдосконалення адміністративно-правового регулювання в сфері державного управління та підвищення ефективності впливу на адміністративну деліктність, яка давно вже перетворилася на соціально-правове явище, що завдає істотної шкоди інтересам держави, суспільства, зокрема

розвитку економіки України.

Зазначені негативні тенденції гальмують економічний розвиток країни, підривають принципи соціальної справедливості. Складна ситуація потребує розробки комплексу науково обґрунтованих заходів, спрямованих на забезпечення нормального функціонування економіки держави та профілактику правопорушень у цій сфері.

Як справедливо зауважує дисертант, регулювання економіки є найважливішою функцією держави в умовах ринкового господарювання і особливо в період трансформаційних перетворень у всіх сферах суспільства, адже саме вона встановлює правові основи для прийняття управлінських рішень, захищає інтереси національної економіки, формує її інфраструктуру, контролює процеси грошового обігу, встановлює і розвиває економічно вигідні для суспільства і держави правовідносини, а також створює необхідні механізми для профілактики правопорушень, що вчиняються у сфері економіки.

Отже, сьогодні, доводиться констатувати, що профілактика набуває особливого значення для протидії адміністративним правопорушенням, що вчиняються у сфері економіки. Адже думка, яка зустрічається в деяких джерелах про зменшення загальної кількості адміністративних правопорушень нині є доволі дискусійною з огляду на те, що кількість адміністративних правопорушень у певних сферах (наприклад, сфері дорожнього руху, митній сфері, охорони здоров'я, власності, природокористування і екології, бюджетного, податкового і антимонопольного регулювання) навіть зростає.

Погоджуємось з автором стосовно того, що необхідність розроблення нового та вдосконалення чинного національного законодавства, яке дасть змогу здійснювати ефективну профілактичну діяльність загалом та у сфері економіки, зокрема робить актуальним завдання щодо проведення аналізу сучасних теоретичних положень і нормативно-правових актів стосовно профілактики правопорушень у сфері економіки.

Отже, є всі підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Шмігельської Н.О. на тему «Адміністративно-правове регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки» характеризується актуальністю.

Дисертантом чітко сформульовано мету роботи, що полягає у дослідженні адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки та виробленні на цій основі дієвих рекомендацій щодо його удосконалення і створення ефективної системи профілактики правопорушень у сфері економіки, яка досягнута автором шляхом вирішення низки завдань: дослідження стану і загального характеру адміністративних правопорушень у сфері економіки в Україні; розгляду видів правопорушень, що вчиняються у сфері економіки та особливостей адміністративної відповідальності за них; вивчення особливостей реалізації адміністративно-правових норм, що передбачають відповідальність за порушення у сфері економіки; з'ясування поняття та змісту профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки; узагальненні світового досвіду та можливості його адаптації до України щодо профілактики правопорушень у сфері економіки; розкритті діяльності суб'єктів забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки та низки інших.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлений, насамперед, раціональною та логічно узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Його зміст складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують у собі вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі дисертантом визначено актуальність теми роботи, а також її основні загальні характеристики.

У першому розділі розглянуто питання щодо формування наукового уявлення про теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки шляхом вивчення історіографії проблеми та окреслення напрямів дисертаційного

дослідження; розкриття теоретико-методологічного підґрунтя дослідження адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки; аналізу стану і загального характеру адміністративних правопорушень у сфері економіки в Україні.

Другий розділ дисертації присвячений розкриттю особливостей реалізації адміністративно-правових заходів профілактики правопорушень у сфері економіки через з'ясування поняття та змісту профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки; характеристики об'єктів адміністративних правопорушень у сфері економіки. Особливе місце у розділі присвячене діяльності Національної поліції як суб'єкта забезпечення профілактики правопорушень у сфері економіки.

Третій розділ дисертації містить матеріал, що присвячений світовому досвіду та його адаптації до України щодо профілактики правопорушень у сфері економіки, а також теоретичним і правовим основам удосконалення профілактики економічних правопорушень суб'єктами профілактики. Це в сукупності дозволило дисертанту окреслити напрями удосконалення профілактики правопорушень у сфері економіки в сучасних умовах.

Обрана дисертантом структура дозволила їй всесторонньо дослідити предмет дисертаційної роботи, а зацікавленим особам чітко простежити за думкою автора стосовно змісту, сутності та проблеми адміністративно-правового регулювання профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки, а також шляхів та напрямів удосконалення правового регулювання профілактичної діяльності.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, присвячене вивченню проблеми адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки.

Наукові положення, викладені у дисертації, ґрунтуються на використанні загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання тих процесів, що відбуваються у сфері профілактики правопорушень, яку здійснюють

суб'єкти профілактики правопорушень у сфері економіки.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація становить наукову, прикладну, самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень.

Високий рівень вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів, що складають 252 найменування, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Автор проаналізував значну кількість джерел, в яких відображено різноманітні аспекти вивчення профілактики адміністративних правопорушень загалом та у сфері економіки, зокрема.

Розділи і всі підрозділи дисертації написані у відповідності до поставленої мети і завдань наукового дослідження. Дисертація відрізняється не тільки чіткою логічною структурою, але й однозначною ідеологією щодо необхідності впровадження її результатів в науку і практичну діяльність підрозділів Національної поліції.

Заслуговує на увагу той факт, що на стор. 16 дисертант намагається подати класифікацію норм адміністративного права, які діють у сфері профілактики адміністративних правопорушень, пропонуючи поділяти їх: за предметом регулювання; сфері застосування; співвідпорядкованості; методу регулювання; формі припису; межею дії; побудовою. При цьому дисертант акцентує увагу на тому, що за предметом регулювання норми адміністративного права, що задіяні в адміністративно-правовому регулюванні профілактики правопорушень у сфері економіки, диференціюються на загальні норми і спеціальні норми адміністративного права. Спеціальні норми містять у собі будь-які винятки із загальних правил у сфері здійснення профілактики правопорушень.

У контексті профілактичної діяльності автор акцентує увагу на тому, що питання, пов'язані зі здійсненням профілактики правопорушень у сфері економіки, вже багато років турбують громадськість, вчених-юристів та

правоохоронців-практиків багатьох країн світу. Найбільш актуально вони постають у країнах, що розвиваються та у країнах з перехідною економікою, до яких належить і Україна. Трансформаційні процеси, пов'язані з реформуванням багатьох сфер суспільного життя взагалі й державних органів зокрема (оновленням галузей законодавства, що регулюють відносини в різних сферах економіки, зміною та удосконаленням системи та правового статусу органів державної влади і місцевого самоврядування тощо), супроводжуються загостренням багатьох соціальних проблем (значною мірою це також викликано світовою економічною кризою), які негативно впливають на розвиток економіки і сприяють вчиненню правопорушень (стор. 21).

З огляду на викладене вище, автор справедливо зауважує, що профілактику попередження адміністративних проступків слід розглядати в широкому і вузькому розумінні з метою успішної реалізації її у різноманітних сферах життя і діяльності людей, зокрема тих, що пов'язані зі сферою економіки.

Погоджуємось з тим, що профілактика правопорушень у сфері економіки є ключовим елементом у понятті попередження адміністративних правопорушень, під яким Шмігельська Н.О. розуміє систему різноманітних видів діяльності і заходів спеціально визначених суб'єктів і державних, і громадських, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень у сфері економіки (стор. 78).

Підтримуємо позицію автора стосовно того, що для вдосконалення адміністративно-правового регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки необхідно розробити та прийняти єдиний нормативний акт, який регулював би усю профілактичну діяльність в державі – Закон України «Про профілактику правопорушень в Україні». Цей закон, на думку Шмігельської Н.О., мав би врегулювати завдання і основні принципи профілактичної діяльності, права і обов'язки всіх суб'єктів профілактики правопорушень, основні її рівні і сфери, юридично значимі форми, адміністративно-правові заходи та засоби профілактики правопорушень.

У висновках дисертантом викладаються науково обґрунтовані положення щодо удосконалення профілактики правопорушень суб'єктами профілактики, визначається і обґрунтовується, що важливим напрямом підвищення ефективності профілактики адміністративних правопорушень у сфері економіки є підвищення адміністративно-деліктної чутливості громадян. Більшість громадян усвідомлюють, що адміністративні делікти є небажаними явищами. Однак, існують випадки, коли громадяни стосовно адміністративних порушень займають пасивну позицію, що зумовлює потребу у детальному дослідженні цих процесів і виявленні причин адміністративно-деліктної чутливості.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки автора та його глибоку обізнаність з теоретичними і практичними проблемами тематики, що досліджувалась. Це відобразилось на змістовності і високому науковому рівні проведеного дослідження і практичному значенні щодо впровадження отриманих результатів в практику діяльності суб'єктів профілактики правопорушень у сфері економіки та науку адміністративного права.

Отже, основні положення, висновки, рекомендації, які містяться в дисертації достатньою мірою теоретично обґрунтовані. Сам автор продемонстрував достатній рівень наукової зрілості.

Апробація результатів дослідження проводилася шляхом їх обговорення на наукових, науково-практичних конференціях та семінарах різного рівня упродовж 2012-2016 років.

Основні положення та висновки дисертації, знайшли відображення у 10 публікаціях, з яких 4 статті вийшли друком у фахових виданнях, 1 в зарубіжному виданні та 5 тез виступів на різних науково-практичних заходах.

Водночас, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі недоліки та зауваження, що стосуються цього дослідження:

1. Погоджуємось з дисертантом, що в системі державних органів, що протидіють адміністративним правопорушенням у сфері економіки, особливе місце належить Національній поліції. При цьому найбільшу соціальну цінність з усього комплексу правоохоронних дій, що реалізуються Національною поліцією, мають виявлення і припинення, які, з одного боку, дозволяють вжити заходів щодо припинення адміністративних правопорушень у досліджуваній сфері, а з іншого – забезпечити невідворотність адміністративної відповідальності за їх учинення. Однак, увесь спектр повноважень Національної поліції щодо профілактики адміністративних правопорушень загалом та у сфері економіки, зокрема, не може бути забезпечений лише Законом України «Про профілактику правопорушень в Україні», а тому існує потреба і в розробці відомчих нормативних актів, на що дисертант звертає не так багато уваги.

2. Протидія адміністративним правопорушенням у сфері економіки здійснюється не лише підрозділами Національної поліції, але й іншими органами, зокрема контролюючими. Вони також будують свою правозастосовну діяльність відповідно до положень адміністративного законодавства, реалізуючи певний спектр функцій: попередження, виявлення, припинення та адміністративну юрисдикцію. На жаль, у дисертаційному дослідженні таким органам як суб'єктам профілактики відводиться доволі мало місця.

3. Не викликає сумніву той факт, що головним нормативно-правовим актом, що регулює питання адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері економіки, є Кодекс України про адміністративні правопорушення, проте на сьогодні він застарів і не виконує своєї основної функції. Однак, дозволю не погодитись з дисертантом, стосовно подальшого продовження внесення змін і доповнень до цього нормативно-правового акту (і не лише тих, які стосуються сфери економіки), адже, на нашу думку, завдання вдосконалення й систематизації методів адміністративної відповідальності необхідно вирішувати в комплексі заходів з реалізації реформи адміністративного права, реформи місцевого самоврядування та управління загалом та прийняття

нового Кодексу України про адміністративні проступки.

4. Потребують чіткішого визначення питання щодо позитивного досвіду зарубіжних країн стосовно профілактики правопорушень у сфері економіки.

5. Автором зазначається, що на практиці, виявляючи і припиняючи адміністративні правопорушення у сфері економіки, суб'єкти профілактики зазнають труднощів правового, організаційного, тактичного та іншого характеру, зумовлених комплексом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Однак, доволі опосередковано розкриває перелік та зміст таких чинників.

Разом із тим, зазначені зауваження не зменшують науково-теоретичної і прикладної цінності роботи загалом і не відображаються на загальній позитивній оцінці дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері адміністративно-правової науки, які у сукупності розв'язують важливе науково-прикладне завдання. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку адміністративного права та адміністративного законодавства. Результати дослідження можуть бути використані у законотворчій діяльності, а також у науково-дослідній роботі та навчальному процесі.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Отже, дисертація «Адміністративно-правове регулювання профілактики правопорушень у сфері економіки» відповідає паспорту спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право та

«Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Шмігельська Наталія Олексіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки
Університету Державної фіскальної служби України
доктор юридичних наук, професор**

А.І. Суббот

Підпис	<i>А.І. Суббот</i>
засвідчую:	
Учений секретар УДФС України	
<i>С.І. Суббот</i>	
« »	20 р.